

РОЗДІЛ 11. РЕЦЕНЗУВАННЯ

Коцій О. В.д.е.н., професор,
професор кафедри менеджменту
Луцький національний технічний університет**РЕЦЕНЗІЯ****на монографію Тоцької О. Л.¹
«Управління розвитком вищої освіти України
в Європейському освітньому просторі»**

Зважаючи на те, що вища освіта та дослідження є важливими компонентами культурного, соціально-економічного й екологічно стійкого розвитку громад і націй, а розвиток вищої освіти нашої держави нероздільно пов'язаний із функціонуванням Європейського простору вищої освіти (ЄПВО), монографія «Управління розвитком вищої освіти України в Європейському освітньому просторі», яку підготувала к. е. н., доцент кафедри фінансів факультету економіки та управління Волинського національного університету імені Лесі Українки О. Л. Тоцька, є актуальною та корисною для теорії й практики управління національним господарством. Адже предметом дослідження науковця були як теоретико-методологічні засади управління розвитком вищої освіти, так і науково-прикладні аспекти формування й розвитку освітньої, наукової та фінансово-інвестиційної сфер національної системи вищої освіти.

Книга має традиційну для такого виду літератури архітектуру: перелік умовних позначень, вступ, основна частина, висновки, список використаних джерел і додатки. Основна частина видання містить п'ять розділів, розбитих на п'ятнадцять підрозділів. Список використаних джерел налічує 607 найменувань. Монографія налічує 21 додаток.

У межах книги автором були поставлені та розв'язані такі завдання: визначено роль і місце вітчизняної вищої освіти у формуванні національної економіки знань; досліджено генезу теорії управління розвитком вищої освіти; охарактеризовано ЄПВО; сформовано концепцію тріадного підходу управління розвитком вищої освіти України в умовах функціонування Європейського освітнього простору; розроблено концепт сферичних хвиль управління розвитком вітчизняної вищої освіти; запропоновано методологію діагностики розвитку й ефективності управління вищою освітою України; проаналізовано розвиток вітчизняної вищої освіти; досліджено науково-інноваційний розвиток України й ефективність управління

науковою компонентою вітчизняної вищої освіти; проаналізовано фінансово-інвестиційне забезпечення розвитку вищої освіти України; проведено моделювання розвитку освітньої компоненти вітчизняної вищої освіти; сформовано моделі розвитку наукової компоненти вищої освіти України; побудовано моделі фінансово-інвестиційного забезпечення розвитку вищої освіти; визначено заходи реалізації стратегічних напрямів розвитку вітчизняної вищої освіти в контексті функціонування Європейського освітнього простору; вивчено європейський досвід оплати праці у сфері освіти як зарубіжні орієнтири для України; сформовано механізм фінансово-інвестиційного забезпечення розвитку вітчизняної вищої освіти.

Відзначимо, що в рецензованому виданні науковцем використано велику кількість методів: наукової абстракції – для визначення мети, завдань і формулювання висновків; історико-філософський, діалектичний, аналіз і синтез – для окреслення генези теорії управління розвитком вищої освіти (п. 1.2) та процесу формування ЄПВО (п. 1.3); теорія систем – для формування концепції тріадного підходу управління розвитком вищої освіти України (п. 2.1); порівняння – для порівняльного аналізу статистичних профілів країн ЄПВО щодо освіти, науки, фінансів (пп. 3.1–3.3, 5.2); SWOT-аналіз – для виявлення сильних і слабких сторін, а також можливостей і загроз системи вищої освіти України (п. 3.1); головних компонент – для компонентного аналізу розвитку вищої освіти (п. 3.1); критичного шляху – для планування проєктів проведення вступної кампанії ЗВО (п. 3.1) та Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт (п. 3.1), підготовки доктора філософії й доктора наук (п. 3.2); ABC-аналіз – для діагностики вступної кампанії ЗВО (п. 3.1) та проведення Всеукраїнської студентської олімпіади (п. 3.1); кластерний аналіз – для групування регіонів України за показниками науково-інноваційної діяльності (п. 3.2); дерево рішень – для атестації аспірантів/докторантів (п. 3.2), визначення оптимальної вартості підготовки фахівців у ЗВО з урахуванням цін конкурентів (п. 3.3); побудови інтегрального показника – для інтегрального аналізу інвестування в економіку

¹ Тоцька О. Л. Управління розвитком вищої освіти України в Європейському освітньому просторі: монографія / за ред. проф. Н. В. Павліхи. Луцьк : Вежа-Друк, 2020. 532 с.

України (п. 3.3); екстраполяції трендів – для прогнозування розвитку освітньої (п. 4.1) та наукової (п. 4.2) компоненти вищої освіти України, держбюджетного фінансування ЗВО України та заробітної плати освітян (п. 4.3); імовірно-автоматного моделювання – для відтворення стану казначейських рахунків ЗВО (п. 4.3); нечітких множин – для прогнозування інвестицій в освіту України (п. 4.3); структурний аналіз – для характеристики структури доходів і видатків ЗВО України, Польщі, Канади (п. 5.3).

У межах книги автор збагатила категоріальне поле теорії економіки й управління національним господарством у частині трактування понять «вища освіта» (п. 1.1), «управління розвитком вищої освіти в умовах функціонування ЄПВО» (п. 1.2), «система управління розвитком вищої освіти в умовах функціонування ЄПВО», «інституційне середовище вищої освіти», «організаційна структура ЗВО» (п. 2.1), «кон'юнктура ринку освітніх послуг» (п. 3.3), «стратегія ЗВО» (п. 5.1).

Науковцем отримано низку новаторських результатів:

– запропоновано концепцію тріадного підходу управління розвитком вищої освіти в Україні в умовах функціонування ЄПВО, яка базується на системному, процесному та ситуаційному підходах і включає ідею, мету, завдання, керуючу та керувану підсистему, принципи, фази, сфери, результати. Розроблений на її основі організаційно-економічний механізм відображає та передбачає взаємодію суб'єктів і об'єктів вищої освіти за певними принципами у різних сферах діяльності на окремих фазах й етапах з використанням визначених методів і процедур для отримання результатів задля досягнення встановлених цільових орієнтирів: створення умов для всебічного розвитку та самореалізації особистості; забезпечення потреб національного та міжнародного ринків праці в кваліфікованих фахівцях; інноваційний розвиток країни на основі економіки знань в умовах функціонування ЄПВО;

– обґрунтовано концепт управління розвитком вищої освіти, який стимулює розширення діяльності ЗВО в ЄПВО та залучення до продуктивної й ефективної співпраці максимальної кількості зацікавлених осіб на основі п'яти сферичних хвиль: рівноправна синергійна співпраця всіх учасників

освітнього процесу; поширення управлінських дій на різні сфери діяльності ЗВО; взаємодія із стейкхолдерами-«партнерами», «підтримкою», «консультантами», «тимчасовими працівниками»; поширення управлінських дій на різних рівнях; охоплення всіх послідовних фаз управлінського процесу. При цьому вважається, що «сферична хвиля управління вищою освітою в межах ЗВО» – це сукупність певних однорідних елементів (фаз, рівнів, стейкхолдерів, сфер або учасників освітнього процесу), на які здійснюється цілеспрямований управлінський вплив з відповідного управлінського центру (керівництва ЗВО) з метою досягнення стратегічних, тактичних і оперативних цілей функціонування ЗВО в ЄПВО;

– сформовано методологічні основи комплексної діагностики розвитку й ефективності управління вищою освітою в Україні як сукупність методів аналізу та прогнозування стану її ключових сфер – освітньої, наукової й фінансово-інвестиційної;

– розроблено імовірно-автоматну модель із 43 автоматів для імітації динаміки надходжень, витрат, залишків коштів на казначейських рахунках ЗВО, прогнозування та планування руху грошей.

Монографія може бути використана в навчальному процесі ЗВО, зокрема під час проведення лекційних, практичних і лабораторних занять із таких навчальних дисциплін як «Стратегічний аналіз», «Організація праці менеджера», «Система прийняття управлінських рішень», «Інформаційні системи і технології у фінансах», «Інформаційні технології в галузі (ОДБ, клієнт-банк)», «Системи обробки економічної інформації», «Сучасні інформаційні технології в професійній діяльності», «Прикладне інформаційно-аналітичне забезпечення управління проектами». Відмітимо, що теоретико-методологічні положення та висновки, сформульовані в книзі, доведено до рівня прикладних методик і рекомендацій, що забезпечує системну основу управління розвитком вищої освіти в Україні в умовах функціонування ЄПВО.

Зважаючи на вищевикладене, можемо констатувати, що рецензоване видання є самостійним, завершеним, оригінальним дослідженням, яке безумовно збагатить наукову думку України щодо управління розвитком вищої освіти України в Європейському освітньому просторі.